

Posudek oponenta práce

Bednaříková, Karolína. *Specifika lektorů v zájmovém vzdělávání dospělých – průvodců po památkových objektech*. Praha, 2014. 83 s., 13 s. příloh. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra andragogiky a personálního řízení. Vedoucí práce: PhDr. Miroslava Dvořáková, PhD.

1. Obsah a struktura práce

Předložená bakalářská práce se zabývá neobvyklým a v kontextu katedry až raritním tématem, které však zcela jistě odpovídá oborové profilaci pracoviště. Má rozsah 58 stran textu a je rozdělena do čtyř samostatných kapitol, Úvodu a Závěru. Celý výklad je poměrně přehledně a logicky koncipován, v Úvodu nicméně absentuje metodika zpracování. Z hlediska struktury zaujme skutečnost, že kapitola 1.2 je věnována vymezení a definici zájmového vzdělávání dospělých, ačkoli je tato oblast rozpracována již v předcházejících pasážích. Při bližším pohledu dále zjistíme, že v kapitole o volném času autorka píše o zájmovém vzdělávání dospělých, zatímco část nazvaná Zájmové vzdělávání dospělých je kuriozně uvedena historií volnočasových aktivit. Z mého pohledu jsou zcela zbytné subkapitoly věnované metodám a formám ZVD, které v tomto minimalistickém a obecně zaměřeném pojetí neplní svou funkci a s ústředním tématem práce navíc příliš nesouvisí. Paradoxně zásadní segment kulturní a estetické výchovy (s. 21) je naopak pouze lehce načrtnut, autorka jej prakticky ignoruje a výklad v zásadě omezuje pouze na oblast památek. Podobně nevidím smysl v zařazení subkapitoly Muzea a galerie. Na s. 22 je vysvětlován význam zkratky NPÚ, která je ovšem v předchozím textu již běžně používána.

2. Odborná úroveň

Zpracování textu vykazuje odpovídající odbornou úroveň. Nicméně již první věta Úvodu vzbuzuje otázku, neboť koncept společnosti volného času bývá v odborné literatuře spojován především s obdobím 60. a 70. let dvacátého století než se současností. Ale pravděpodobně se jedná pouze o nevhodnou formulaci (viz článek 5).

První kapitola přináší obecné shrnutí základních informací spojených se segmentem zájmového vzdělávání. Výklad je zde sice tezoovitý a stručný (někdy i na hranici funkčnosti, např. témata životní styl nebo kvalita života), přesto však poměrně komplexní a přehledně sestavený. Postihuje většinu zásadních témat a nabízí proto solidní ilustraci celé oblasti. Není mi nicméně příliš jasné, proč jsou v souvislosti s Palánovou definicí andragogiky uváděny teze M. Knowlese, které s ní nejsou zcela kompatibilní (jsou jinak zaměřeny a navíc často kritizovány). Autorka je navíc pouze předkládá, nepracuje s nimi. Postrádám rovněž definici a přesné vymezení jednoho z ústředních pojmů, konkrétně neformálního vzdělávání (s. 11). Fatální je v tomto ohledu nedostatek primární literatury, který je zřetelný právě při snaze o definování základní terminologie (neformální vzdělávání, volný čas apod.). Autorka místy pouze vyjmenovává kategorie a struktury ze sekundární literatury, při minimální snaze o vlastní reflexi. A proč je ve velmi strohém přehledu historického vývoje ZVD (s. 16) věnována takřka výhradní pozornost pouze tělovýchovným organizacím? Neobvyklá a minimálně používaná je i formulace „způsoby zájmového vzdělávání“ (s. 19).

Druhá kapitola je zaměřena na činnost lektorů. V zásadě podrobně a přehledně jsou zpracovány především témata lektorských kompetencí a profesionalizace lektorské práce. Určité rozpaky pocítuji pouze v souvislosti s kapitolou 2.3.2, která je zpracována nesystematicky a jednotlivá dílčí témata se nepodařilo organicky propojit. Autorka rovněž projevuje poněkud sníženou míru orientace v odborné terminologii a v textu částečně zaměňuje oblasti zájmového vzdělávání dospělých s kulturně-osvětovou prací.

V rámci třetí kapitoly se autorka snaží o aplikaci dříve zpracovaných témat na profesi průvodců. Vzhledem k přetrvávajícímu nedostatku vhodných informačních zdrojů je zpracování uspokojivé, autorce zde výrazně napomáhá její dlouholetá praktická zaangažovanost. Na tyto pasáže pak bezprostředně navazuje čtvrtá kapitola obsahující původní empirické šetření. Dovolím si na tomto místě vyjádřit určité pochybnosti nad jeho některými metodickými aspekty. Myslím si, že bylo stanoveno příliš velké množství „cílů“ (ve skutečnosti spíše výzkumných otázek), jejichž počet neumožňuje podrobnou analýzu výsledků a celé šetření je tak poněkud roztrženo. Uvedené hypotézy jsou navíc spíše domněnkami, neboť nejsou relevantním způsobem podpořeny a zdůvodněny. Není rovněž příliš vhodné, aby bylo potvrzení hypotéz odvozováno z odpovědí na jedinou izolovanou otázku. Při zpracování výsledků navíc nebylo použito šetření druhého stupně, takže uvedená data mají pouze omezenou vypovídací hodnotu. Co z šetření vyplývá, jaké jsou výstupy a doporučení? Odpovědi na tyto otázky jsou velmi stručné, vše mělo být formulováno přesněji a na daleko větším rozsahu. Zcela nevhodné je srovnání výstupů ankety s šetřením zájmového vzdělávání dospělých (Šerák, 2009), které bylo zaměřeno pouze na organizovanou edukaci v rámci vzdělávacích institucí, takže výsledky jsou nekompatibilní.

3. Práce s literaturou

Soupis bibliografických citací obsahuje spíše průměrný počet 45 pramenů (z čehož je 5 cizojazyčných), jejichž výběr odpovídá vybranému tématu. Převažují články a pracovní dokumenty, naopak naprosto nedostatečně jsou zastoupeny primární vědecké zdroje. Překvapivě je připojena rovněž kapitola Bibliografie, v rámci které jsou uvedeny pouhé tři další zdroje. Smysl tohoto počínání tak není zcela jasný. Autorka sice v celém textu prokazuje svou schopnost korektně s těmito prameny pracovat a citlivě vybírat vhodné citace, přesto lze však zaznamenat některé nedostatky. Již první zdroj v Soupisu není uveden zcela korektně, u části literatury není uvedeno pořadí vydání, jednou se objevuje chyba v řádkování. Internetové zdroje jsou navíc nepříliš vhodně zařazeny až na konec Soupisu, což poněkud znesnadňuje orientaci. Některé odkazy v textu nejsou plně kompatibilní s podobou uvedenou v Soupisu bibliografických citací (např. Linhart na s. 13 nebo Pávková et al. na s. 16), nevhodné a chybné je i soustavné využívání znaku „in“ v rámci celého textu.

4. Grafické zpracování

Z hlediska grafického zpracování je práce vypracována zodpovědně a nevykazuje žádná závažnější pochybení. V Obsahu nicméně není uveden Závěr ani Soupis bibliografických citací, který navíc není v textu ani očíslován.

5. Jazyková úroveň

Posuzovaná bakalářská práce vykazuje odpovídající stylistikou i gramatickou úroveň a použitý jazyk lze označit za velmi solidní. Poukázat lze pouze na občasné formulační a stylistické neobratnosti (např. s. 8: „... stav jejich vzdělávání na českých památkách...“, s. 14: „... odvětví výdělečného businessu...“ nebo s. 23: „Činnost muzeí má mnoho společného s návštěvami.“), velmi řídké jsou gramatické chyby (např. s. 18: „Vzdělávání dospělých v české republice“) či nedokončené věty („Základní soubor ...“ na s. 49). Místy není jasné, zda se jedná o nešikovnou formulaci nebo o zásadnější problémy terminologického a koncepčního rázu (např. tvrzení ze s. 27, že zájmové vzdělávání dospělých je „podoblastí“ andragogiky).

6. Podněty k rozpravě

1) Mohla by autorka vysvětlit a podpořit své tvrzení ze s. 16, že k výraznějšímu oddělení místa bydliště, pracoviště a místa trávení volného času začalo docházet v první polovině 19. století? Z jakého důvodu?

2) Na s. 18 jsou uvedeny některé starší úvahy směřující k podpoře nabídky zájmového vzdělávání dospělých. Došlo od té doby v této situaci k nějaké zásadní změně tohoto stavu, příp. jaké?

3) Jaké konkrétní aktivity by autorka zařadila pod oblast pedagogického a andragogického neformálního vzdělávání (viz s. 26-27)?

7. Závěrečné hodnocení práce

Z celé práce je zřejmé, že autorka se v dané problematice solidně orientuje a text vykazuje odpovídající odbornou i stylistickou úroveň. Je nicméně nutné konstatovat, že aplikace tématu průvodů po památkách na sféru zájmového vzdělávání dospělých vykazuje jistou selektivnost a neorganičnost. K práci jako celku nicméně nemám z formálního ani odborného pohledu žádné výraznější připomínky. Domnívám se, že ji lze považovat za celkově zdařilou a vyhovující, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Návrh známky: dobře

V Praze dne 18. srpna 2014

PhDr. Michal Šerák, Ph.D.